
Fortsatt tryggest uten atomvåpen

DEBATT

KNUT MORK SKAGEN

knut@theskaw.com

Knut Mork Skagen er spesialist i barne- og ungdomspsykiatri, overlege ved Sykehuset Levanger og styreleder i Norske leger mot atomvåpen og er tilknyttet Den internasjonale legeforening mot atomkrig (IPPNW).

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir følgende interessekonflikter: Norske leger mot atomvåpen har dekt reise og opphold til 80-årsmarkeringen av Hiroshima og Nagasaki og IPPNWs *verdenskongress i Nagasaki*.

JOHN GUNNAR MÆLAND

John Gunnar Mæland er professor emeritus ved Universitetet i Bergen og leder av rådet i Norske leger mot atomvåpen.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter:

40 år med anerkjennelse og forpliktelse til å forebygge atomkrig har ikke hindret dommedagsklokken i å tikke videre.

Det er nå 40 år siden Den internasjonale legeforening mot atomkrig (International Physicians for the Prevention of Nuclear War, IPPNW) ble tildelt Nobels fredspris. Prisen var en anerkjennelse av legenes opplysningsarbeid om de medisinske og økologiske konsekvensene av atomvåpenangrep – konsekvenser som intet helsevesen vil være i stand til å bøte på (1).

Det skjer mye på 40 år. Den symbolske dommedagsklokken, som stilles av et ekspertpanel i tidsskriftet Bulletin of the Atomic Scientists, sto faretruende nær midnatt i 1985. Den påfølgende kjernefysiske nedrustningen i årene som fulgte, bidro til å stille dommedagsklokken bakover.

«Den politiske spenningen i verden har økt markant. Atommaktene ruster nå opp sine arsenaler og utvikler nye leveringsmidler»

Men siden er nye atommakter kommet til, og den politiske spenningen i verden har økt markant. Atommakten ruster nå opp sine arsenaler og utvikler nye leveringsmidler. Avtaleregimet som lå til grunn for nedrustningen på 1990-tallet, er i ferd med å gå i oppløsning. Dommedagsklokken lar seg ikke lenger stille bakover og peker nå 89 sekunder på midnatt. Så nær menneskehetens utslettelse har den ikke pekt siden den ble etablert i 1947 (2).

Norsk politikk i endring

På mange måter har også norsk politikk på atomvåpenfeltet forflyttet seg i feil retning. For 15 år siden tok Norge viktige initiativ for å vri debatten om atomvåpen fra militærstrategiske argumenter over til de humanitære aspektene (3). Dette bidro til at FN i 2017 vedtok en forbudsavtale mot atomvåpen, som et flertall av verdens nasjoner nå har sluttet seg til. Norge er ikke blant dem. I høst deltok Norge for første gang med kampfly under NATOs årlige atomvåpenøvelse *Steadfast Noon*. Et nytt utvalg skal vurdere om oljefondet likevel skal investere i selskaper som bidrar til atomvåpenproduksjon. Avskrekkingslogikken har nok en gang fått overtaket.

Legebevegelsen mot atomvåpen har holdt stand gjennom disse 40 årene. Den sikkerhetspolitiske situasjonen er en annen, men atomvåpenenes grusomme virkninger de samme. Ett enkelt våpen kan drepe hundretusener mennesker og påføre like mange dødelige skader. Noen få prosent av verdens atomvåpenarsenal kan føre 1–2 milliarder mennesker inn i sultedød, som følge av klimaendringer og svikt i avlingene.

«Noen få prosent av verdens atomvåpenarsenal kan føre 1–2 milliarder mennesker inn i sultedød»

Norske leger mot atomvåpen er fortsatt en vital forening med omtrent tusen medlemmer. Vi holder fast på vår visjon om en tryggere verden uten atomvåpen. Vi tror at kunnskap og realistisk informasjon om risiko og følger av atomopprustning vil vinne fram. Nobelprisen i 1985 var en anerkjennelse, men også en forpliktelse til å forebygge atomkrig. Vi oppfordrer våre kolleger til å slutte seg til arbeidet.

LITTERATUR

1. Maeland JG, Osen KK, Lie M. Den ultimate forebygging–leger mot atomvåpen. Tidsskr Nor Lægeforen 2007; 127: 2558–61. [PubMed]
2. Skagen KM. 146 605 Hiroshima-bomber. Tidsskr Nor Legeforen 2025; 145. doi: 10.4045/tidsskr.25.0362. [PubMed][CrossRef]
3. Kment A. The treaty prohibiting nuclear weapons. How it was achieved and why it matters. Milton Park: Routledge, 2021: 26–7.

Publisert: 30. desember 2025. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.25.0770

Mottatt 7.12.2025, godkjent 11.12.2025.

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 12. juli 2026.